

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság

1.Bf.117/2020/7.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, a 2021. év február hó 4. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 18.B.322/2018/61. számú ítéletét Terhelt1 I.r. vádlott vonatkozásában megváltoztatja.

Terhelt1 I.r. vádlott bűnösségét további 1 rendbeli, a Btk 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében is megállapítja.

Terhelt1 I.r. vádlottat az ellene 1 rendbeli, a Btk 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól felmenti.

Terhelt1 I.r. vádlott terhére megállapított 5 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősített költségvetést károsító bűncselekményt az elkövetési alakzatok érintetlenül hagyása mellett 5 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalás büntetének minősíti.

Terhelt1 I.r. vádlott szabadságvesztés büntetésének tartamát 8 (nyolc) hónapra enyhíti.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét Terhelt1 I.r. vádlott tekintetében helybenhagyja.

Az ítélet ellen az ügyész a kézbesítéstől számított 8 (nyolc) napon belül fellebbezhet.

I n d o k o l á s :

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2020. január 24. napján kihirdetett 18.B.322/2018/61. számú ítéletében Terhelt1 I.r. vádlottat bűnösnek mondta ki

- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében,
- 5 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő – 1 esetben tettesként, 4 esetben bűnsegédként elkövetett – költségvetési csalás büntetében,
- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétségében, valamint
- 2 rendbeli, a Btk. 345. §-ába ütköző hamis magánokirat felhasználásának vétségében.

[2] Ezért az I.r. vádlottat – mint visszaesőt – halmazati büntetésül 1 év 6 hónap szabadságvesztés büntetésre és 6 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát eggyel enyhébb, fogházban fokozatban határozta meg és megállapította, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható.

[3] Terhelt2 II.r. vádlottat bűnösnek mondta ki

- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében,
- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében és
- 2 rendbeli, a Btk. 345. §-ába ütköző bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében.

[4] Ezért a II.r. vádlottat halmazati büntetésül 8 hónap szabadságvesztés büntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg és annak végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés végrehajtása esetére megállapította, hogy legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[5] Terhelt3 III.r. vádlottat bűnösnek mondta ki

- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében,

- 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettében és
- 2 rendbeli, a Btk. 345. §-ába ütköző bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében.

[6] Ezért a III.r. vádlottat halmazati büntetésül 7 hónap szabadságvesztés büntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg és annak végrehajtását 1 évi próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés végrehajtása esetére megállapította, hogy legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[7] Az elsőfokú bíróság rendelkezett az eljárás alatt lefoglalt iratokról, továbbá egyetemlegesen, illetve külön-külön kötelezte a bűnösnek kimondott vádlottakat az eljárás során felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

[8] A kihirdetett elsőfokú ítélettel szemben az ügyész kizárólag Terhelt1 I.r. vádlott terhére jelentett be fellebbezést foglalkozástól eltiltás büntetésre is ítélés érdekében.

[9] Terhelt1 I.r. vádlott és védője „az elsőfokú ítélet minden rendelkezése és intézkedése ellen” éltek fellebbezéssel, bejelentett fellebbezésük elsődlegesen felmentésre, másodlagosan enyhítésre irányult.

[10] Az elsőfokú bíróság ítélete Terhelt2 II.r. vádlott és Terhelt3 III.r. vádlott vonatkozásában – fellebbezés hiányában – 2020. február 17. napján jogerőre emelkedett.

[11] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.252/2020/2. számú átiratában az ügyészség fellebbezését módosítva tartotta fenn.

[12] A vádhatóság érvelése szerint a törvényszék eljárása során a perrendi szabályokat megtartotta, a tényállást felderítette, a bizonyítékokat irathűen bemutatta és körültekintően megvizsgálta, hogy az I.r. vádlott cselekvőségét beismerő vallomása miként kapcsolható össze az egyéb rendelkezésre álló bizonyítékokkal, ennek során indokolási kötelezettségének eleget tett. Álláspontja szerint a vádirati tényállásnál részletesebb történeti tényállás megalapozott, kizárólag a személyi rész szorul kiegészítésre az összbüntetésből történt szabadulás időpontjával.

[13] Az ügyészség véleménye szerint az elsőfokú bíróság a megállapított tényállásból okszerűen következtetett az I.r. vádlott bűnösségére és helytállóan alkalmazta az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény (Btk.) rendelkezéseit, azonban a cselekmények minősítésével csak részben értett egyet.

[14] A fellebbviteli főügyészség nem osztotta a törvényszék érvelését arra vonatkozólag, hogy a II. tényállási pontban rögzített cselekvőség már értékelést nyert az I. tényállásban, mivel megítélése szerint ez utóbbi esetben – a III. tényállási ponttal egyezően – Terhelt1 tette és nem bűnsegédje volt a költségvetési csalás bűncselekménynek.

[15] A vádhatóság meglátása szerint az elsőfokú bíróság a hamis magánokirat felhasználása vétségének rendbelisége vonatkozásában is tévedett, mert az I.r. vádlott az I. tényállási pont értelmében hat gazdasági társaság képviselőjének nyújtott segítséget ahhoz, hogy hamis tartalmú adóbevallás benyújtásával vagyoni hátrányt okozzanak a költségvetésnek. A Kúria 2015. évi 5. számú eseti döntésére hivatkozva kiemelte, hogy a bíróság a vádelv sérelme nélkül olyan bűncselekmény miatt is megállapíthatja a vádlott bűnösségét, amelyre az ügyész nem tett indítványt.

[16] Az I.r. vádlott előélete, a fiktív számlák anyagi haszonszerzés végett történt kiállítása, valamint az a körülmény, hogy a cégeivel kapcsolatban is anyagi haszonszerzésre törekedett, megalapozza a költségvetést megkárosító cselekményei üzletszerű elkövetésének megállapítását.

[17] Az eddig kifejtettek alapján indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a vádlott terhére megállapított cselekményeket 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntettének, 6 rendbeli – 2 esetben tettesként, 4 esetben bűnsegédként elkövetett –, a Btk. 396. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntettének és 8 rendbeli – 6 esetben bűnsegédként elkövetett –, a Btk. 345. §-ába ütköző hamis magánokirat felhasználása vétségének minősítse.

[18] A fellebbviteli főügyészség szerint a törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket helyesen tárta fel, azonban kifogásolta, hogy az I.r. vádlottat nem tiltotta el gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól, ezért a bejelentett fellebbezésnek megfelelően indítványozta továbbá, hogy a másodfokú bíróság e büntetésre is ítélje, míg egyebekben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[19] Az I.r. vádlott védője a fellebbezés írásban benyújtott indokolásában összefoglalta az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényállásokat, majd a törvényszékkel való egyetértésének adott hangot arra vonatkozólag, hogy az I. tényállási pontban felsorolt számlák fiktívek voltak, a feltüntetett munkákat a cég2. valóban nem végezte el.

[20] A védő az elsőfokú eljárás alatt előadott jogi véleményét megismételve továbbra is kitarthat azon álláspontja mellett, hogy a Kúria EBH 2019. B.6. számú döntésében foglaltak alapján védencével szemben az eljárást meg kell szüntetni, mert a jelen büntetőügyben elbírált cselekmények elkövetési ideje megelőzi a Szolnoki Járásbíróság 7.B.234/2012/58. számú, illetőleg a Szolnoki Törvényszék 2.Bf.852/2014/12. számú ítéletében elbírált bűncselekmények miatti vádemelést, így a jelen büntetőügy tárgyát képező cselekmények a hivatkozott korábbi büntetőügyben jogerősen elbírált bűncselekmény részcselekményei, ezért ítélt dolognak tekintendők. Mindezekre tekintettel elsődlegesen azt indítványozta, hogy az ítélt tábla a Be. 604. § (1) bekezdés c) pontjának ca) alpontja alapján az elsőfokú ítéletet helyezze hatályon kívül és az eljárást szüntesse meg.

[21] A védő arra is utalt, hogy meggyőződése szerint a vádhatóságnak nem sikerült kétséget kizáró módon bizonyítani védence bűnösségét, ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy az ügyben hiányzik az ÁFA-analitika, az ÁFA-bevallás és a számlák zárt láncolata.

[22] Az enyhítést célzó másodlagos indítványa körében kérte figyelembe venni, hogy a betéti társaság 2011. április 11. napjáig végelszámolás alatt állt, így a védence által beadandó ÁFA-bevallás értékelési időszaka is ettől az időponttól kezdődött. Meglátása szerint az éves ÁFA-bevallásban kettő darab olyan számla is szerepel, amelyek a végelszámolás időszakára esnek, így nem érintik az I.r. vádlott céges tevékenységét és védencének nem is kellett volna e számlákat az adóbevallásban szerepeltetni. Rámutatott arra, hogy ez utóbbi megállapítása azért bír jelentőséggel, mert a két számla ÁFA-tartalmának kivonásával a vagyoni hátrány értéke 50 millió forint alá csökkenne, amelynek következtében a helyes minősítés – a vádirati minősítéssel szemben – a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette lenne.

[23] A büntetéskiszabás tekintetében osztotta az elsőfokú bíróság által számbavett enyhítő és súlyosító körülményeket, azonban az elsőfokú ítéletben írtakon túl további enyhítőként kérte figyelembe venni, hogy védence megbánta tettét, rendezett életet él, munkahellyel rendelkezik és büntetés-végrehajtási intézetből történt szabadulása óta nem követett el újabb bűncselekményt.

[24] Fentiekre figyelemmel másodlagosan a védencével szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztését indítványozta.

[25] A fellebbezés indokolásának mellékleteként a védelem benyújtotta az I.r. vádlottra vonatkozólag az elmúlt időszakban kiállított ambuláns kezelőlapokat, leleteket és gyógyszereszedési útmutatót.

[26] A nyilvános ülésen a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség képviselője – az átiratban előzetesen bejelentettek szerint – nem vett részt.

[27] Az I.r. vádlott védője a nyilvános ülésen az írásban kifejtett álláspontjával részben szembehelyezkedve előadta, hogy az elsőfokú bíróságnak a vádirat történeti tényállásától eltérő tényállását megalapozottnak tartja, azonban a III. tényállási pont esetében hiányolta annak rögzítését, hogy a cég12.-t milyen összegű tényleges adófizetési kötelezettség terhelte. Nem vitatta, hogy e gazdasági társaság is jelentős mennyiségű fiktív számlát bocsátott ki, azonban megítélése szerint szükséges lett volna annak megállapítása, hogy a valós tevékenyége milyen mértékű befizetési kötelezettséget generált.

[28] A védő továbbra is kérte a védenec terhére rótt tettesi magatartás vonatkozásában a korábbi elítélés folytán a törvényi egység, és ebből adódóan az ítélt dolog (res iudicata) fennállásának vizsgálatát, mivel meggyőződése szerint e körben az eljárás megszüntetésének van helye.

[29] A védelem azt is kérte a másodfokú bíróságtól, hogy alaposan vizsgálja meg a visszaesői minőség megállapíthatóságát, mivel ennek hiányában az I.r. vádlottal szemben végrehajtásban felfüggesztett szabadságvesztés, illetve pénzbüntetés is kiszabható lenne.

[30] A büntetés kiszabás tekintetében utalt a fellebbezés írásbeli indokolásának mellékleteként becsatolt orvosi dokumentációban foglaltakra, védenec magas életkorára, valamint a jelentős időmúlásra. Hangsúlyozta, hogy Terhelt1 a nyugdíja mellett is dolgozik műszaki ellenőrként, így a nyugdíja mellett fizetéssel is rendelkezik, a megélhetése biztosított.

[31] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy az ítéltábla olyan döntést hozzon, amelynek következtében védenecnek, mint nyugdíjas állampolgárnak nem kell büntetés-végrehajtási intézetbe vonulnia.

[32] Terhelt1 I.r. vádlott a nyilvános ülésen az utolsó szó jogán felsorolta egészségügyi problémáit – agyi aneurizma, hallászavar, szürkehályog, köldöksérv, pajzsmirigy megnagyobbodás – és a rendezett életvitelére hivatkozással a védőjével egyezően azt kérte, hogy a másodfokú bíróság ne ítélje letöltendő szabadságvesztés büntetésre.

[33] Az ellentétes irányú fellebbezések közül az ügyészség fellebbezése a II. tényállási pontra vonatkozóan a bűnösség megállapítását célzó részében, míg az I.r. vádlottnak és védőjének az enyhítésre irányuló másodlagos indítvány tekintetében alapos.

[34] A Fővárosi Ítéletábla a perorvoslatok alapján eljárva a Be. 590. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel a Fővárosi Törvényszék ítéletét, továbbá az azt megelőző eljárást teljes terjedelmében felülbírálta, melynek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a perrendi szabályokat megtartotta, a bizonyítást teljeskörűen lefolytatta.

[35] A vádlottakat és a tanúkat kihallgatta, az I.r. vádlott írásbeli vallomását felolvasással, a vádlottak és a tanúk nyomozati szakban tett vallomásait, a beszerzett igazságügyi írásszakértői és orvosszakértői véleményeket, valamint a tényállásban megjelölt gazdasági társaságokhoz köthető jelentős mennyiségű okirati bizonyítékokat ismertetéssel a bizonyítás anyagává tette.

[36] A beszerzett bizonyítékokat a Be. 167. § (4) bekezdésének megfelelően önmagukban és egymással összevetve, összességükben is értékelte, majd a Be. 561. § (3) bekezdés d) pontjában előírtaknak megfelelően minden részletre kiterjedően, példaszerű alaposággal megindokolta, hogy melyik bizonyítékot miért fogadta el. A mérlegelési tevékenységéről és annak eredményéről a büntetőügy fő- és részletkérdései vonatkozásában is számot adott, indokolási kötelezettségének minden tekintetben tett eleget.

[37] Az elsőfokú bíróság indokolásának érdemi részét helytállóan azoknak az okiratoknak a megjelölésével kezdte, amelyek tartalmát az eljárás résztvevői nem vitatták, majd az iratanyaggal összhangban mutatott rá az I.r. vádlott írásban tett ténybeli beismerő vallomásának lényegi elemeire.

[38] A három főpontra szétbontott tényállásnak az egyes gazdasági társaságokhoz köthető konkretizáltságát szem előtt tartva az elsőfokú bíróság helytállóan rögzítette ügydöntő határozatában, hogy az I. tényállási pont esetében azt kellett ítéleti bizonyossággal eldönteni, hogy a számlákat valós gazdasági események alapján állították-e ki, amely kérdés megválaszolása érdekében széleskörű bizonyítási eljárást folytatott le.

[39] Az okiratok és a tanúvallomások tartalmát egyenként és egymással ütköztetve is értékelte, ítélete indokolásából egyértelműen nyomon követhető, hogy melyek voltak azok a tényezők, amelyeket irányadónak tekintett. A mérlegelő tevékenysége során alapos és ésszerű indokát adta annak, hogy az ellentétes bizonyítékok közül melyiket tekintette hitelesnek, továbbá logikus, követhető és áttekinthető érveléssel mutatta be azt is, hogy az ítélete 24. oldalának első bekezdésében felsorolt tanúk nyilatkozataival szemben miért jutott a számlák fiktív voltára levont végkövetkeztetésre.

[40] Az elsőfokú bíróság az I. tényállási ponttal érintett valamennyi gazdasági társaságra vonatkozólag az iratanyaggal összhangban tárta fel azokat a feloldhatatlan ellentéteket, amelyek az I.r. vádlott által vezetett cég2. személy- és eszközállománya, valamint a számlákon feltüntetett munkák rendkívül változatos jellege között feszültek, továbbá azt is helyesen részletezte, hogy a tartalmi valótlanságokon túl milyen formai hibák támasztották alá a számlák fiktivitását. A kiállított számlák valós tartalmának felderítése érdekében

lefolytatott széleskörű bizonyítási eljárása során egyetlen olyan hitelt érdemlő dokumentum sem került elő, amely bizonyította volna a gazdasági események megtörténtét.

[41] A II. és III. tényállási pontok tekintetében szintén meggyőző és egyben megcáfolhatatlan érveléssel vezette le a számlák valótlanágát és azok könyvelésbe történt beállítását. A tényállás megállapításához vezető logikai folyamatot ezekben az esetekben is érthetően és átláthatóan ismertette, így a másodfokú bíróság számára ellenőrizhető volt, hogy melyik tény pontosan melyik bizonyítékra alapította.

[42] A több évtizede következetes ítélkezési gyakorlat szerint a részben vagy teljes egészében beismerő vádlott esetében is elengedhetetlen annak kifejtése, hogy a beismerés mely történeti tényekre vonatkozik, továbbá ugyancsak nélkülözhetetlen az elfogadott beismerés kontrollja, vagyis az a vizsgálat, amely a vádlott beismerő vallomásának alátámasztására, vagy megcáfolására alkalmas (BH 1978. 157. és BH+ 2000.2.128). Az elsőfokú bíróság az I.r. vádlott írásban tett ténybeli beismerő vallomását alapul véve az indokolása során e követelménynek a büntetőügy fő- és részletkérdéseire vonatkozólag egyaránt eleget tett.

[43] A bizonyítékok értékelése során az elsőfokú bíróság tehát logikai hibát nem vétett és a beszerzett bizonyítékokból iratellenes, vagy az adott bizonyíték kereteit meghaladó következtetéseket sem vont le, továbbá helytálló érveléssel utasította el a védelem igazságügyi könyvszakértő kirendelésére vonatkozó indítványát, mivel a vagyoni hátrány mértéke ténykérdés, amely a rendelkezésre álló iratanyag alapján aggálytalanul megállapítható volt.

[44] A törvényszék nagyobb részt helyes tényállást állapított meg, azt a másodfokú eljárásban a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja értelmében részben az iratok tartalma és számolási hiba, részben a nyilvános ülésen elhangzottak alapján csak kisebb mértékben kell pontosítani, illetve kiegészíteni az alábbiak szerint:

- Terhelt I.r. vádlott nyugdíjas, nyugdíjának összege havi 202.000,- forint, nyugdíja mellett műszaki ellenőrként dolgozik, melyből elmondása szerint havi 150.000,- forint jövedelemhez jut, 2.000.000,- forint megtakarítással is rendelkezik

- az I.r. vádlott I. sorszám alatti összbüntetési ítélete vonatkozásában a szabadságvesztés utolsó napja volt 2016. január 31. és a feltételes szabadsága 2016. április 10-én járt le /elsőfokú ítélet 3. oldalának utolsó sora, 7.Beü.1065/2015. számú összbüntetési iratanyag szabadítási értesítője/

- az I/1. tényállás 4. alpontjában az ÁFA összege 1.024.047,- forint
/elsőfokú ítélet 6. oldala, II. számú nyomozati irat 235. oldal/

- az I/1. tényállás 6. alpontjában a bruttó összeg 27.372.587,- forint
/elsőfokú ítélet 6. oldala, II. számú nyomozati irat 255. oldal/

- az I/1. tényállás 14. alpontjában az ÁFA összege 192.500,- forint
/elsőfokú ítélet 8. oldala, II. számú nyomozati irat 135. oldal/

- az I/1. tényállási ponttal összefüggésben megállapítható vagyoni hátrány összege
helyesen 30.078.601,- forint
/elsőfokú ítélet 10. oldalának első és második bekezdése/

- az I/2. tényállás 19. alpontjában a nettó összeg 519.360,- forint
/elsőfokú ítélet 13. oldala, II. számú nyomozati irat 398. oldal/

- az I/5. tényállás 2. alpontjában a számla sorszáma számla sorszám1
/elsőfokú ítélet 16. oldala, II. számú nyomozati irat 317. oldal/

- a II. tényállásban felsorolt számlák közül az utolsó sorszáma számla sorszám2
/elsőfokú ítélet 18. oldala, II. számú nyomozati irat 481. oldal/

- az elsőfokú ítélet 20. oldalának harmadik, negyedik és ötödik bekezdésében a
hivatkozott törvények rövidített megnevezése helyesen ÁFA, illetve Eva.

[45] Az I/1. és az I/2. tényállások helyesbítése vonatkozásában az ítéltábla kiemeli, hogy azok mind a hivatkozott számlákon található adatoknak, mind a számszerűség követelményének megfelelnek, ezzel szemben az elsőfokú ítélet 18. oldala felsorolásának ötödik és hatodik sorában lévő számla sorszám3 és számlaszám64 sorszámú számlák vádiratban feltüntetett adatai a bruttó összegre figyelemmel számszakilag ugyan helytállóak lennének, azonban a számlákon az elsőfokú ítéletben megállapított – számszerűleg egyébiránt helytelen – szám adatok kerültek feltüntetésre, ezért az elsőfokú bíróság iratszerűen járt el, amikor e számlák tekintetében eltért a vádirati tényállástól. A negyedik és utolsó sorban rögzített számla sorszám4 és számla sorszám2 sorszámú számlák adatai tekintetében is irathűen tért el a vádiratban foglaltaktól.

[46] Az így pontosított, illetve kiegészített tényállás alapján az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott és mentes a Be. 592. § (1) és (2) bekezdésében foglalt hiányosságoktól, ezért a másodfokú felülbírálat alapját képezte.

[47] A megalapozott tényállásból a törvényszék okszerűen vont következtetést az I.r. vádlott bűnösségére, azonban cselekményei minősítése csak részben felel meg a büntető anyagi jogi rendelkezéseknek.

[48] Az elsőfokú bíróság az I.r. vádlott ténybelileg beismerő vallomása és a lefolytatott bizonyítási eljárás által feltárt adatok egybecsengése révén a vádhatósággal ellentétben helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a tettazonosság keretein belül a vádban leírt tényállástól eltérő történeti tényállást kell megállapítani, melynek során a vádelv szabályait sem sértette meg.

[49] A törvényszék ítéletének 32. oldala utolsó bekezdésében alapvetően helyes indokát adta annak, hogy miért nem lépte túl a „törvényes vád kereteit”, azonban érvelését a másodfokú bíróság szükségesnek tartja pontosítani, illetve kiegészíteni az alábbiak szerint.

[50] A vádemelés időpontjában hatályos 1998. évi XIX. törvény 2. §-ában alapelvi szinten rögzítette a bíróság eljárásának alapjaként a törvényes vádat, amely meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. A törvény azt is meghatározta, hogy a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény miatt, amelyet a vád tartalmaz. A bíróság kötelezettségeként a vád kimerítését fogalmazta meg a vádon való túlterjeszkedés egyidejű tilalmával.

[51] A jelenleg hatályos 2017. évi XC. törvény (Be.) Alapvető Rendelkezései már nem tartalmazzák a törvényes vádra utalást, azonban a vádelv szabályait magában foglaló Be. 6. § (1), (2) és (3) bekezdése értelmében a bíróság kötve van a vádhoz, vagyis kizárólag arról a cselekményről kell döntenie, amely miatt vádat emeltek és annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről, aki ellen vádat emeltek. A vádelv szerint a vád tárgyává tett tények köre szabja meg a bíróságnak azt a kötelességét, hogy kimerítse a vádat anélkül, hogy azon túlterjeszkedne.

[52] A vádelv következménye tehát a tettazonosság követelménye, amely szerint a bíróságnak csak arról a tényállásról kell döntenie, ami a vád tárgyát képezi, azt egyrészt ki kell mérítenie, másrészt nem terjeszkedhet túl azon. Ezzel összefüggésben rá kell mutatni a Be. 495. §-ában rögzítettekre, mert az ott leírtakból az is következik, hogy a bíróság a vádelv

alapján csak olyan, vád tárgyává tett cselekmény vádirati minősítéstől eltérő minősítését vizsgálhatja, amely megfelel a vádban leírt és a vádló által a Btk. szerint minősített cselekménynek.

[53] A vádelv nem jelent minden részletre kiterjedő szükségszerű azonosságot a vádban leírt és az ítéletben megállapított történeti tények között, annál is inkább, miután a bíróság nincs kötve a vádbeli minősítéshez, és az eltérő minősítés eltérő tényelemek megállapítását is szükségessé teheti az ítéletben. A bizonyítás eredményéhez képest tehát a bíróság például az elkövetés helye, módja, eszköze, eredménye, indítéka tekintetében eltérhet a vádbeli ténymegállapításoktól, anélkül, hogy ezzel a vádelvet sértené (EBH 2011. 2385.)

[54] A vád tárgyává tett történeti tényekben nem a különös részi törvényi tényállás jogi fogalmait kell felsorolni, hanem konkrétan azokat a tényeket, amelyek alkalmasak az indítványozott (vagy akár attól eltérő), ám mindenképpen büntetőtörvénybe ütköző cselekmény megállapítására. Nem értékelhető a törvényes vád hiányaként és a vádon túlterjeszkedésként az, ha a bíróság egy bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító elkövetési magatartás kapcsán a tettazonosság keretei között a vádiratban le nem írt tényt is megállapít (BH 2017. 217.).

[55] A tettazonosság kérdése a vád és az ítélet összevetésében értelmezendő, melynek keretében az vizsgálendő, hogy a vádolt személy tette, cselekménye megfelelésben áll-e az ítéletben megállapított tettel, cselekménnyel. A vádban leírt tényállás és a bíróság által meghozott ítélet történeti tényállása értelemszerűen eltérhet egymástól, azonban a tettazonosság keretein belül, vagyis az eljáró bíróság az ítéletének tényállását önhatalmúlag nem töltheti meg olyan többletelemekkel, amelyek alapján lényegesen súlyosabb, vagy további bűncselekmények válnának megállapíthatóvá. Ez utóbbi megállapítás azért bír jelen esetben kiemelt jelentőséggel, mert a vádhatóság és a törvényszék ugyan eltérő koncepció, de azonos történeti tények alapján építette fel a tényállását, amely ennek ellenére jelentős különbséget eredményezett Terhelt1 vád tárgyát képező cselekményeinek minősítésében.

[56] A büntetőügy sajátos és egyben az elsőfokú bíróság lelkiismeretes munkáját szemléltető jellegzetessége, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárás során feltárt adatokat az ésszerűség követelményének megfelelően egybegyűjtötte és rendszerezte, így a vádiratban még ömlesztve felsorolt számlákat gazdasági társaságonként szétválasztotta és azokat a büntetőügy átláthatóságát elősegítve tényállási pontokban, illetve alpontokban rögzítette.

[57] A vád tárgyát képező számlák vitathatatlanul fiktív volta ellenére a vádhatóság a bizonyítási eljárás befejezését követően is ragaszkodott az iratanyagból egyértelműen levonható konklúziókkal teljes mértékben szembehelyezkedő álláspontjához, miszerint az I. tényállási pontban értékelt számlák mögött valós gazdasági események zajlottak le, ezért a törvényszéknek fokozott figyelmet kellett fordítania a tettazonosság szabta határokra. A Be. 163. § (3) bekezdése szerint a bíróság az ítélezés során a tényállást a vád keretein

belül tisztázza, amely törvényi követelménynek és egyben keretnek az elsőfokú bíróság az I. tényállási pont esetében eleget tett, mert az általa megállapított történeti tények lefedik a vádirat tényállását, annak keretein belül maradnak.

[58] A vád tételesen megjelölte az elsőfokú ítélet I/1.-I/6. tényállási pontjaiban felsorolt számlákat, az azokat befogadó korlátozott felelősségű társaságokat, illetve betéti társaságot, a számszerű adatokat, így többek közt a fizetendő ÁFA mértékét, valamint az adóhatóság megtévesztését és az állami költségvetésnek okozott vagyoni hátrányt is. Mindezek alapján a másodfokú bíróság sem látta törvényi akadályát a költségvetési csalás bűncselekmények törvényi tényállási elemeit kimerítő tettesi alapcselekmények és az I.r. vádlott hozzájuk kapcsolódó bűnsegédi magatartása megállapításának. Ugyancsak a tettazonosság sérelme nélkül mondhatta ki a törvényszék, hogy Terheltl I.r. vádlott tisztában volt azzal, hogy az adóhatóság megtévesztésére szolgáló valótlan tartalmú számlákat az adott cég nevében eljáró személy az adófizetési kötelezettség csökkentésére használja fel. A „többben benne van a kevesebb” logikai elv alapján az elsőfokú bíróság tehát nem lépte túl a vád kereteit azzal, hogy a tettesi magatartás helyett részesít látott megállapíthatónak.

[59] Az elsőfokú ítélet I. pontjának tényállása kellő pontossággal rögzíti mind a tettesi cselekményeket, mind a részesi magatartásokat, továbbá megismerhetően tartalmazza a tettesi és részesi magatartás közötti kapcsolatot, így a szándékegységre megalapozott következtetés vonható (EBH 2015. B.14.).

[60] Az ítéltábla kiemeli továbbá, hogy a több évtizede egységes ítélkezési gyakorlat szerint a bűnsegéd büntetőjogi felelőssége megállapításának nem feltétele, hogy a tettest (tetteseket) büntetőjogilag felelősségre vonják. A részes akkor is felelősségre vonható, ha a büntetőeljárás során a tettes (tettesek) kiléte nem volt megállapítható (BH 1999. 53. és EBH 2015. B.14.). Jelen esetben a tettesek személye ugyan behatárolható lett volna, azonban a törvényszék – a vádhoz kötöttség elvére figyelemmel – helyesen járt el, amikor a tényállásban rögzítette a meg nem vádolt tettestársak cselekményeit, ellenben nem nevesítette őket, kizárólag valós személyként utalt rájuk.

[61] A II. és III. tényállási pontok esetében a tettazonosság vizsgálata egyszerűbben elvégezhető volt, mert mind az elsőfokú bíróság által rögzített történések, mind az I.r. vádlott elkövetői alakzata megfelelt a vádirat tényállásának, azonban a II. tényállási ponttal kapcsolatban a másodfokú bíróság egyetértett a fellebbviteli főügyészszéggel abban, hogy az ott leírtak önálló anyagi jogi minősítése szükséges, mert az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben a II. tényállási pont cselekvősege nem olvadt bele az I. tényállási pont elkövetési magatartásába.

[62] Az I. tényállás esetében Terheltl I.r. vádlott a valótlan tartalmú számlákkal a tettesek megtévesztő nyilatkozatainak benyújtásához nyújtott segítséget, beletörődve abba, hogy az adóbevallás időpontja és tartalma a számlákban szereplő valótlan ÁFA-tartalom mértékéig

teljes egészében a tettesektől függ. A II. tényállás szerint azonban az általa vezetett betéti társaságra vonatkozólag követett el adóminimalizáló cselekményt azzal, hogy a valótlán számlák összegét az adóbevallásban jogosulatlanul levonásba helyezte. A két tényállási pont elkövetői magatartása tehát eltér egymástól, továbbá a gazdasági társaságok és a kiállított számlák között sincs azonosság vagy akárcsak részbeni átfedés sem, így az ítéltábla szerint a II. tényállási pontban rögzítettek önálló büntetőjogi értékelése nem mellőzhető. A teljesség igénye végett a másodfokú bíróság azt is kiemeli, hogy a részesként elkövetett költségvetési csalási cselekmény nem vonható a tettesként elkövetett cselekménnyel törvényi egységbe (BH 2015. 178., EBH 2019. B.6. és BH 2020. 129.).

[63] Összeségében megállapítható, hogy a vádbeli időszakban a cég2. valós cég volt, amelynek az önálló képviselőre jogosult beltagja, azaz Terhelt1 I.r. vádlott a fiktív gazdasági eseményeket igazoló számlák összegének jelentős részét – kizárólag számítási hiba miatt nem a teljes összeget – jogosulatlanul levonásba helyezte, így a cég12. mellett a cég2. esetében is tettesként követte el a költségvetést károsító bűncselekményt.

[64] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a költségvetési csalási cselekmények kivétel nélkül, valamennyi gazdasági társaság vonatkozásában megvalósultak, így e tekintetben egyértéktett a fellebbviteli főügyészség átiratában írtakkal.

[65] A Fővárosi Ítéltábla abban már nem osztotta a vádhatóság álláspontját, hogy e bűncselekményeket Terhelt1 I.r. vádlott esetében üzletszerűen elkövetettek és ebből adódóan lényegesen súlyosabb büntetési tételkerettel fenyegetett bűncselekményeknek kell minősíteni, valamint azt az indítványt sem fogadta el, amely arra irányult, hogy a másodfokú bíróság állapítsa meg az I.r. vádlott bűnösségét további 6 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétéségében.

[66] A vád perjogi rendeltetése elsősorban az, hogy a bíróság számára a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi vizsgálat ténybeli kereteit rögzítse (EBH 2013. B.10.). Az ügyészi vádiratnak – egyebek mellett – a vád tárgyává tett cselekmények leírását, azok Btk. szerinti minősítését kell tartalmazni. A vád tárgyává tett cselekmények történeti tényállásának leírása határozza meg a vád kereteit (BH 2006. 281.), amely egyben kifejezésre juttattja azt a határozott vádlói akaratot, hogy milyen bűncselekmények miatt szorgalmazza a vádlott büntetőjogi felelősségre vonását. A vádemelés célirányultságát jelen esetben félreérthetetlenül mutatja az a tény, hogy az ügyészség az I.r. vádlottal szemben a vagyoni hátrány mértéke – és nem az üzletszerűség, mint minősítő körülmény – következtében súlyosabban minősülő költségvetési csalás büntette, továbbá a cég2-hez, valamint a cég12.-hez kötődő hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt emelt vádat, majd az elsőfokon eljáró bírósággal szemben a vádlott mellett működő ügyészség a lefolytatott bizonyítási eljárás során elhangzott tanúvallomások, az I.r. vádlott ténybelileg beismerő vallomása és a nyomozás során beszerzett iratok logikus egymásba illeszthetősége ellenére ragaszkodott a vádirati tényálláshoz és minősítéshez. A vádhatóság ez utóbbi téltlenségével egyértelművé tette, hogy az I.r. vádlott bűnösségének megállapítására vonatkozó indítványa a vagyoni hátrány mértéke szerint minősülő

költségvetést károsító bűncselekményre és az általa irányított gazdasági társaságok adóbevallásával összefüggésbe hozható közbizalom elleni bűncselekményekre irányult, a vádlói akarat ennél többre nem terjedt ki.

[67] Az elsőfokú bíróság ítélete nem csak a tettazonosság követelményének, hanem – a II. tényállási pontot leszámítva – a vádlói akaratnak is megfelelt, mivel a törvényszék kizárólag annyiban tért el a vádhatóság álláspontjától, hogy a vádiratban törvényi egységként kezelt cselekményeket a már hivatkozottak szerint részekre bontotta és az ennek eredményeként ugyancsak több összegre bomlott vagyoni hátrány mértékének megfelelően minősítette az egyes költségvetést károsító bűncselekményeket, míg a hamis magánokirat felhasználásának vétségében az ügyészséggel teljes mértékben azonos jogi nézetet képviselt. A törvényszék ügydöntő határozata tehát a tettazonosságot és a vádlói akarat kereteit nem lépte túl, valamint a tisztességes eljárás követelményének eleget téve kiemelten ügyelt arra, hogy a minősítés változtatásának jogával élve az ügyész által vád tárgyává tett történeti tényállás határain ne lépjen túl és eljárása ne ütközzön a funkcióhalmaz tilalmába.

[68] A vádlói akarat megerősítését jelentette az ügyészi fellebbezés iránya is, mivel a Fővárosi Főügyészségnek az I.r. vádlott terhére bejelentett fellebbezése kizárólag a foglalkozástól eltiltásra ítéletet célozta. Ezzel szemben a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra tekintettel már sérelmezte az üzletszerű elkövetés és további 6 rendbeli közbizalom elleni bűncselekmény megállapításának hiányát, azaz a vádhatóság a másodfokú eljárásban – a II. tényállási pont kivételével – már nemcsak elfogadta a törvényszék jogi álláspontját, hanem a vádtól eltérő tényállást, minősítést és az I.r. vádlottnak a törvényszék előtt tett írásbeli vallomását kihasználva, az eredeti vádhoz képest nagyságrenddel súlyosabban minősülő büntettekben, valamint az elsőfokú ítélethez és a vádhoz képest is további vétségekben kérte megállapítani Terhelt1 bűnösségét. Indítványának alátámasztásaként hivatkozott a Kúria 2005. évi 5. számú eseti döntésére, amelynek értelmében nem tekinthető a vádelt sérelmének, ha a bíróság olyan – valóságos alaki halmaz tartozó – bűncselekmény miatt is megállapítja a vádlott bűnösségét, amelyre az ügyész – a minősítés vonatkozásában képviselt téves álláspontja miatt – kifejezetten nem tett indítványt.

[69] A vádirat történeti tényállásának változatlanul hagyása mellett súlyosabb és további bűncselekményeknek kizárólag a másodfokú eljárásban való indítványozása és esetleges megállapítása az ítéltábla megítélése szerint – az alább még kifejtendő érveken túl – a vádelt és az attól elválaszthatatlan tettazonosság olyan mértékű kötetlenségéhez vezet, amely a tisztességes eljárás követelményével és a védelemhez való alapvető joggal is ellentétes, mivel lehetővé teszi, hogy az eljáró bíróság az eredeti vádlói akarat ellenére és a vádirati tényállás bármiféle módosítása, illetőleg kiegészítése nélkül jelentősen súlyosítsa a vádlott helyzetét.

[70] Az I. tényállási pont vonatkozásában az I.r. vádlott bűnsegédi magatartására tekintettel az üzletszerűség megállapíthatósága körében alapvető jelentőséggel bír a 3/2011. számú Büntető jogegységi határozat, amelyben a Kúria kifejtette, hogy a részes bűncselekményeinek rendbelisége és minősítése a tettesi alapcselekményekhez igazodik, így

olyan bűncselekmény esetén, amelynek az üzletszerű elkövetés a minősítő körülménye, e minősített esetért a bűnsegéd kizárólag akkor tartozik felelősséggel, ha az üzletszerűség a tettesi alapcselekményekhez kapcsolódik. A jogegységi határozattal összhangban a 2014. évi 66. számú eseti döntésében a Kúria arra is rámutatott, hogy a részes oldalán fennálló rendszeres haszonszerzésre törekvés – amennyiben a tettes vagyon elleni cselekménye nem minősül üzletszerűnek – csupán a büntetéskiszabási körülmények között értékelhető.

[71] Az elsőfokú ítélet tényállásából kirajzolódó tettesi alapcselekményekre a nyomozás nem terjedt ki, továbbá e cselekvések más büntetőügy tárgyát nem képezték, azaz rájuk vonatkozólag bizonyítási eljárás sem jelen, sem más eljárásban nem folyt. Az is szembetűnő tény, hogy a vádlói akarat határozottan ignorálta az üzletszerű elkövetést, mint minősítő körülményt, mivel a vádirati tényállásnak egyetlen része sem utalt rendszeres haszonszerzésre, majd az üzletszerűség a bizonyítási eljárás befejezését követően fenntartott vádirati minősítésben sem mutatkozott meg. A vádlói akarat önellentmondásossága is tetten érhető e tárgykörben, mivel a Fővárosi Főügyészség az elsőfokú bíróság előtt elhangzott vádbeszédében az I.r. vádlott ténybeli beismerő vallomásának teljes elvetését kérte (61. számú elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal), ezzel szemben a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a törvényszéknek a vádhatósággal ellentétes álláspontját a vád számára „kamatoztatva” már az I.r. vádlott ténybelileg beismerő vallomásában foglaltakkal indokolta a hivatkozott súlyosabb minősítés megállapíthatóságát.

[72] A másodfokú bíróság figyelmét nem kerülte el az a fellebbviteli főügyészség által hivatkozott és az elsőfokú ítélet 23. oldalának utolsó bekezdésében rögzített körülmény, hogy az I.r. vádlott saját bevallása szerint bizonyos részesedés fejében bocsátotta ki a hamis számlákat, azonban ezt a tényt a vádirati tényállás nem tartalmazta és ilyen irányú vádmódosítás sem történt. Az ítéltábla a vádhoz kötöttség elve, továbbá az I. tényállási pont vonatkozásában a tettesi alapcselekmények részletes, az üzletszerűség szempontjából releváns tényezőkre kiterjedő felderítettségének hiánya, míg a II. és III. tényállási pontok esetében a rendszerességet nélkülöző, egymozzanatú elkövetés miatt nem állapította meg a vádhatóság által indítványozott minősítő körülményt.

[73] A hamis magánokirat felhasználásának vétsége vonatkozásában kiemelendő, hogy az a költségvetési csalással valóságos heterogén alaki halmazatot képez, továbbá az egységes bírói gyakorlat szerint a bűncselekmény rendbeliségét nem a felhasznált okiratoknak, hanem azoknak a jogviszonyoknak a száma határozza meg, amelyekben a felhasználásra sor kerül. Ugyanazon jogviszonyban több magánokirat egyszeri felhasználása természetes egység.

[74] A fiktív számlának az adóbevallás alapját képező könyvelésben való feltüntetése annak „felhasználását” jelenti akkor is, ha maga a számla nem kerül az adóhatóságokhoz benyújtásra, ekként ez a magatartás a Btk. 345. §-ában szabályozott közbizalom elleni bűncselekmény megállapítása alapjául szolgálhat (BH 2013. 176.).

[75] A II. és III. tényállási pontokban rögzített cselekvőségek – „könyvelésébe beállította” és „könyvelésébe beállította” – esetében tehát törvényes az I.r. vádlottnak, mint tettesnek, a közbizalom elleni bűncselekmény elkövetésében való bűnösségének megállapítása.

[76] Az I. tényállási pont tekintetében a másodfokú bíróság a valóságos alaki halmazat fentebb hivatkozott szabálya ellenére is a vádirat és az elsőfokú ítélet minősítésével értett egyet az alábbi okokból.

[77] Az eljárás alatt mindvégig változatlan vádirati tényállás mellett a vádhatóság a másodfokú eljárásban az I.r. vádlott terhére róható bűncselekmények jelentős bővítését indítványozta a további 6 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétségének megállapításával, azonban míg a II. és III. tényállási pontok esetében a „felhasznál” törvényi tényállási elemet – mint aktív magatartást – a vádirat tartalmazta, addig az I. tényállási ponttal érintett része a fiktív számlák vonatkozásában kizárólag a kibocsátásra utalt aktív cselekvőségként, majd további magatartásként már passzivitást, a számlák eltitkolását – „nem adta át”, illetve „elhallgatta” – jelölte meg. Mindezekre tekintettel a fellebbviteli főügyészség indítványa a tettazonosság keretein belül, ügyészi vádmódosítás hiányában a Be. 6. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak sérelme nélkül nem lehetséges.

[78] A védő hivatkozásával ellentétben az elsőfokú bíróság ítélete 33. oldalának harmadik bekezdésében hibamentes érveléssel zárta ki annak jogi lehetőségét, hogy az I.r. vádlottnak a jelen büntetőügyben elbírált tettesi cselekménye törvényi egységet képezhet a már évekkel ezelőtt jogerősen befejeződött büntetőügyének tárgyával.

[79] Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a Btk. 2. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az elkövetéskor hatályban volt 1978. évi IV. törvény rendelkezéseit, valamint a 2012. évi C. törvénynek (Btk.) az ítélete kihirdetésekor hatályos szabályozását összevetette annak eldöntése végett, hogy melyik Büntető Törvénykönyv alkalmazása eredményez az I.r. vádlottra nézve enyhébb elbírálást. A másodfokú bíróságnak azonban arra is figyelemmel kellett lennie, hogy 2021. január 1. napjával kezdődő hatállyal a Btk. több rendelkezése is módosult, ezért a büntetőtörvények összehasonlítása a másodfokú eljárásban is szükségessé vált.

[80] Amennyiben a másodfokú elbírálás idejére új törvény lép hatályba, az az időbeli hatály vizsgálata során csak az elkövetéskor hatályos büntetőtörvénnyel vethető össze, az elsőfokú elbírálás idején hatályos anyagi jogi szabály figyelmen kívül marad. Az időbeli hatály vizsgálatakor tehát csak az elkövetéskori és az elbíráláskori anyagi jogszabály alkalmazhatósága merülhet fel, a köztes időben bekövetkezett jogszabályváltozások jelentőséggel nem bírnak (EBD 2015. B.21.).

[81] Az alkalmazandó törvény kérdésének eldöntésekor a vád tárgyává tett cselekmények büntetendőségét, a bűncselekmények minősítéséhez tartozó büntetési tételek összevetését, az elkövetők büntetendőségét, illetve mindezek feltételeit, végezetül pedig a kilátásba helyezett büntetést vagy intézkedést kell megvizsgálni (BH 2014. 129. és BH 2014. 201.).

[82] A Kúria 2014. évi 201. számú eseti döntésének II. pontja szerint az elkövetés és az elbírálás idején hatályos büntető jogszabály összevetése akkor vezet az új törvény alkalmazásához, ha konkrét – nem csupán feltételezett – alapja van az enyhébb elbírálásnak. A határozat kifejtette, hogy olyan rendelkezések összevetésének van jelentősége, amelyek alkalmazása, illetve alkalmazhatósága a vádlottra konkretizált – nem absztrakt normakontroll történik tehát –, továbbá az összevetés akkor vezet az új törvény alkalmazásához, ha konkrét, nem csupán feltételezett jogi alapja van az enyhébb elbírálásnak.

[83] A Kúria iránymutatásait szem előtt tartva az ítéltábla az összevető vizsgálatot a könnyebb átláthatóság érdekében gazdasági társaságonként, illetve tényállási pontonként mutatja be az alábbiak szerint.

[84] A cég3 (I/1. tényállás) esetében a vagyoni hátrány mértéke 30.078.601,- forint, amely mind az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja, mind a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerint jelentősnek minősül. A cselekmény minősítése az elkövetéskori szabályozás szerint az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette, amely öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, míg jelenleg a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének minősül, amit a törvény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendel büntetni.

[85] Az cég5. (I/2. tényállás) vonatkozásában a vagyoni hátrány 2.928.625,- forint, amely összeg az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja szerint jelentős, míg a Btk. 459. § (6) bekezdés b) pont értelmében már csak nagyobb. Ennek megfelelően a cselekmény minősítése is eltérő, mivel az elkövetéskor hatályban volt rendelkezések szerint az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének minősül, amelynek büntetési tételkerete öt évig terjedő szabadságvesztés, ezzel szemben jelenleg a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettként értékelendő, amely csak három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[86] A legjelentősebb törvényi változás a cég6.-vel kapcsolatos cselekmény (I/3. tényállás) tekintetében figyelhető meg. A vagyoni hátrány 102.549,- forintos összege mind az 1978. évi IV. törvény 138/A. § a) pontja, mind a Btk. 459. § (6) bekezdés a) pontja szerint kisebbnek minősül, amely összeghatár az elkövetéskori szabályok értelmében az 1978. évi

IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétségének megállapítását alapozza meg. A Btk. 462. § (3) bekezdésének 2021. január 1. napjától hatályos, vagyis az elsőfokú ítélet kihirdetését követő módosítása következtében nem valósul meg bűncselekmény, illetve vámszabálysértés valósul meg, ha a költségvetési csalással okozott vagyoni hátrány az 500.000,- forintot nem haladja meg. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) 209. § (1) bekezdése szerint aki nem uniós árut a vámellenőrzés alól elvon, vagy a vámtartozás, az egyéb terhek, illetve a biztosíték megállapítása vagy beszedése szempontjából lényeges körülmények tekintetében valótlan nyilatkozatot tesz, feltéve, hogy a vagyoni hátrány az 500.000,- forintot nem haladja meg, úgyszintén, aki e cselekmények bármelyikét megkísérli, szabálysértést követ el. Az I.r. vádlott inkriminált bűnsegédi cselekvősege a költségvetésnek a vagyoni hátrányt nem a vámszabálysértésben meghatározott magatartással okozta, továbbá az nem haladta meg az 500.000,- forintot, így az időközben hatályba lépett törvényi szabályozásra figyelemmel sem bűncselekmény, sem szabálysértés nem valósult meg, a vagyoni hátrány okozás kizárólag adójogi jogviszony keretében szankcionálható.

[87] A cég7. (I/4. tényállás) és a cég8. (I/5. tényállás) esetében a vagyoni hátrány mértéke 612.500,- forint, illetve 857.000,- forint. Mindkét összeg az 1978. évi IV. törvény 138/A. § b) pontja és a Btk. 459. § (6) bekezdés b) pontja szerint is nagyobb, amely azonosság a törvényi szabályozásban is tetten érhető, mivel az elkövetéskor hatályban volt törvényi előírások szerint a hivatkozott tényállási pontokban rögzített cselekmények az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének, míg a jelenleg hatályos szabályozást figyelembe véve a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének minősülnek. A büntetési tételkeret mindegyik törvényi szabályozás szerint három évig terjedő szabadságvesztés.

[88] A cég9. (I/6. tényállás) vonatkozásában a vagyoni hátrány megállapított összege 3.000.000,- forint, amely az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja szerint jelentősnek, azonban a Btk. 459. § (6) bekezdés b) pontja értelmében már csak nagyobbnak minősül. Erre tekintettel az I.r. vádlott cselekménye az elkövetéskor hatályban volt Büntető Törvénykönyv szerint az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetteként, míg a jelenleg hatályos büntetőtörvényi előírások értelmében a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetteként értékelendő. Az előbbi törvényi szabályozás büntetési tételként öt évig terjedő szabadságvesztést ír elő, ezzel szemben az utóbbi már csak három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti e bűncselekményt.

[89] A cég2. (II. tényállás) tekintetében a vagyoni hátrány 7.726.000,- forintos nagysága mind az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja, mind a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerint is jelentős. A vagyoni hátrány alapján a cselekmény az elkövetéskori szabályok szerint az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette, amelynek büntetési tételkerete öt évig terjedő szabadságvesztés. A jelenleg hatályos törvényi előírások alapján az I.r. vádlott

bűnsegédi magatartása a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette, amely egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[90] A cég12. (III. tényállás) esetében az ítéltábla megállapította, hogy a vagyoni hátrány 4.900.000,- forintos mértéke az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja szerint jelentősnek, míg a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja értelmében csak nagyobbak minősül. Ennek alapján a cselekmény az elkövetéskori törvényi rendelkezések szerint az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntettének, míg a jelenleg hatályos büntetőtörvény alapján a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő költségvetési csalás büntettének minősül. Az inkriminált cselekményt az elkövetéskori Büntető Törvénykönyv öt évig terjedő, ezzel szemben a jelenleg hatályos három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni.

[91] A költségvetést károsító bűncselekmények kapcsán a másodfokú bíróság külön is rámutat arra, hogy az elsőfokú ítéletben az I/2., I/4., I/5., I/6. és III. tényállási pont esetében megállapított Btk. 396. § (2) bekezdés a) pontja szerinti – nagyobb vagyoni hátrányt okozó elkövetés – minősítést a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 59. § e) pontja hatályon kívül helyezte. A 2021. január 1. napjától hatálytalan törvényi minősítésnek jelenleg a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja felel meg, amint azt a fentebb részletezett minősítések is tükrözik.

[92] A közbizalom elleni bűncselekmények mind az elkövetéskor hatályban volt 1978. évi IV. törvény 276. §-a, mind a jelenleg hatályos Btk. 345. §-a szerint is egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétségnek minősülnek, így ez az összehasonlítás az alkalmazandó Büntető Törvénykönyv kérdésének eldöntésére nem volt kihatással.

[93] A költségvetési csalás bűncselekményekre vonatkozólag az elkövetéskor hatályban volt és a jelenleg hatályos büntetőtörvény szerinti minősítések és büntetési tételkeretek összevetése alapján az ítéltábla megállapította, hogy az elbíráláskor hatályos törvényi rendelkezések az I.r. vádlottra nézve kedvezőbb elbírálást eredményeznek, azonban az elsőfokú ítélethez képest szükséges annak rögzítése, hogy az elbíráláskor hatályos Büntető Törvénykönyv alatt a 2012. évi C. törvény (Btk.) 2021. január 1. napját követően, azaz a másodfokú ítélet kihirdetésekor hatályos törvényi rendelkezéseit kell érteni.

[94] Mindezek alapján az ítéltábla az I/1. tényállási pontban rögzített bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerinti minősítését érintetlenül hagyta.

[95] Az I/2., I/4., I/5., I/6. és III. tényállási pontban leírt cselekményeket 5 rendbeli – az elsőfokú ítéletben megállapított elkövetői alakzatokkal egyetértve 4 esetben bűnsegédként, 1

esetben tettesként elkövetett –, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalás büntettének minősítette.

[96] A II. tényállási pont esetében Terhelt I.r. vádlottat bűnösnek mondta ki további 1 rendbeli, a Btk 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében.

[97] Az I/3. tényállási pont vonatkozásában – figyelemmel a Btk. 462. § (3) bekezdésére – az I.r. vádlottat az ellene 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól – a Be. 589. §-a alapján alkalmazandó – Be. 566. § (1) bekezdés a) pontja alapján bűncselekmény hiányában felmentette.

[98] A joghátrány megválasztása körében a törvényszék a büntetés kiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. Bk véleményben írtakat szem előtt tartva többségében helytállóan vette számba az I.r. vádlott terhére és javára szóló alanyi és tárgyi bűnösségi körülményeket, azonban a többszörösen büntetett előéleten belül további súlyosító körülmény, hogy Terhelt I.r. korábban már jogerősen elítélték azonos, illetve hasonló bűncselekmény miatt (56 Bkv. II/2.), valamint a hosszabb időtartamú, kitaró elkövetés is (56. Bkv. III/2.).

[99] Az ítéltábla további enyhítő körülményként vette figyelembe a bűnösség tagadása ellenére is az I.r. vádlottnak az összes cselekményre kiterjedő, felderítő jellegű, tényben beismerő vallomását (56. Bkv. II/11.), a nyilvános ülés közvetlensége által tapasztalt megbánását (56. Bkv. II/11.), az I. tényállás esetében a bűnsegédi magatartását (56. Bkv. III/5.), továbbá az életkorára utalást a nyugdíjkorhatárt meghaladó életkorra pontosítja (56. Bkv. II/4.).

[100] Az Alkotmánybíróság 2/2017. (II.10.) AB határozatára tekintettel a másodfokú bíróság a büntetés kiszabási körülmények közül külön kitér az igen jelentős, és az I.r. vádlott terhére nem róható időmúlásra, mint nyomatékos enyhítő körülményre.

[101] Az elsőfokú bíróság az enyhítő és súlyosító körülményeket súlyuknak megfelelően értékelte, amikor a szabadságvesztés büntetés tartamát a középérték alatt határozta meg, azonban az I.r. vádlott orvosi dokumentációval alátámasztott megromlott egészségi állapotára, idős korára, valamint a tíz évet megközelítő időmúlásra is figyelemmel a másodfokú bíróság a halmazati büntetésnek még az 1 év 6 hónapos mértékét is eltúlzottnak találta, ezért azt 8 hónapra enyhítette.

[102] A szabadságvesztés büntetés törvényhelyeként az elsőfokú ítéletben írtakon túl a másodfokú bíróság a Btk. 34. §-át és a Btk. 36. §-át is feltünteti.

[103] A védő indítványa miatt a másodfokú bíróság kiemeli, hogy az I.r. vádlott szabadságvesztése végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztését a Btk. 86. § (1) bekezdés c) pontja kizárja.

[104] A végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt I.r. vádlott esetében a másodfokú bíróság a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamának 2 évben történt meghatározásával egyetértett. A mellékbüntetés törvényhelyeként az elsőfokú ítéletben írtakon túl szükséges még utalni a Btk. 33. § (2) bekezdésére.

[105] Az I.r. vádlott visszaesői minősége, a szabadságvesztés büntetésének eggyel enyhébb, fogház végrehajtási fokozata és a feltételes szabadságra bocsátás kizárása is törvényes, az elsőfokú bíróság helyesen tüntette fel ítéletében, hogy ezen rendelkezések mely törvényi előírásokon alapulnak. A másodfokú bíróság az időskorú vádlott esetében nem ellenezte a Btk. 35. § (2) bekezdésének alkalmazását, mivel a büntetés kiszabása során értékelt körülmények a törvényben meghatározottnál eggyel enyhébb végrehajtási fokozat megállapítását indokolták.

[106] A cselekmények elkövetése után majdnem egy évtizeddel később a nyugdíjas vádlott vonatkozásában a másodfokú bíróság szükségtelennek találta a foglalkozástól, nevezetesen a gazdasági társaság vezető tisztségének betöltésétől való eltiltást, így az erre irányuló ügyészi indítványnak nem adott helyt.

[107] Az elsőfokú bíróság egyéb, bűnjelkekre és bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezései is törvényesek voltak.

[108] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Fővárosi Törvényszék ítéletét a Be. 599. § (1) bekezdése alapján megtartott nyilvános ülésen, a Be. 606. § (1) bekezdése alapján részben megváltoztatta, míg egyéb rendelkezéseit a Be. 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

[109] A nyilvános ülésről távolmaradt ügyész fellebbezési joga – figyelemmel a Be. 615. § (1) bekezdésére és a (2) bekezdés b) és c) pontjára – a Be. 616. § b) pontján alapul. A fellebbezési határidőre vonatkozó rendelkezés a Be. 589. §-a alapján alkalmazandó Be. 582. § (3) bekezdésén alapul.

Budapest, 2021. év február hó 4. napján

Dr. Rédei Géza
a tanács elnöke

Dr. Patassy Bence
előadó bíró

Dr. Mató Ágnes
bíró